

Provincie Noord-Brabant

het College van Gedeputeerde Staten
T.a.v. mevrouw N. Wester,
programmamanager milieu en gezondheid
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

DATUM:

11 december 2019

KENMERK:

2019.12.10/SW

ONDERWERP:

Advies Locatiebeleid Mestbewerking Noord-Brabant (NRD)

Geacht College,

Graag bieden wij u ons advies aan over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) Mestbewerkingslocaties in Noord-Brabant. We verwijzen hierbij naar uw verzoek om advies van 19 september 2019.

Bij het begin van deze m.e.r.-procedure is het een goed moment om een reflectie vanuit verschillende invalshoeken te geven. Wij hebben daarom de inzichten van leden uit onze verschillende adviesraden betrokken. Naast de Provinciale Raad voor de Leefomgeving gaat het om de Sociaal-Economische Raad Brabant, de Provinciale Raad Gezondheid en de Young Professionals Brabant.

We waarderen uw keuze voor een zorgvuldig proces om te komen tot een onderbouwd kader voor het bepalen van geschikte locaties van mestbewerking in Noord-Brabant. Het zorgt voor een eenduidig en overzichtelijk beleid voor deze complexe materie. Dit kan willekeurig voorkomen en zorgen voor een gelijk speelveld voor alle initiatieven. Het is positief dat gemeenten in Noordoost en Zuidoost-Brabant samen met de provincie hierover het gesprek aangaan en hiervoor gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen. Ook is het positief dat de verbreding met de andere Brabantse gemeenten en waterschappen wordt gezocht.

Ons advies bevat 9 verschillende punten. We starten met een kritische kanttekening (punt 1). In het verlengde hiervan komen we met 8 met elkaar samenhangende adviespunten (2 t/m 9) die toegespitst zijn op de NRD.

1. BEKIJK MESTBEWERKING IN BREDER PERSPECTIEF

De vraag is - en die is wellicht lastig omdat die buiten de scope van de NRD valt - of we met deze aanpak *'de dingen goed doen óf dat we de juiste dingen doen'*. Deze vraag stellen wij ons wanneer we vanuit een breder perspectief dan de NRD naar het Brabantse mestoverschot kijken. We zien dit overschot dan als een symptoom van onbalans van een landbouw- en voedselsysteem. Het bewerken van dit grote overschot is dan de oplossing van een acuut kortetermijnprobleem. Het is echter geen oplossing voor de langere termijn. Vanuit dat bredere perspectief is dan de vraag hoe we een mestoverschot kunnen voorkomen en welke vormen van landbouw hierbij horen. Het gaat dan om de inzet voor lange termijn en

een transitie daarnaartoe. Mest en mestbewerking zullen ook in deze vormen van landbouw noodzakelijk zijn. In deze context heeft mest een positieve bijdrage want deze is onmisbaar voor duurzaam bodemgebruik.

2. ONDERZOEK OOK ANDERE SCENARIO'S

De in de NRD voorgestelde scenario's gaan uit van meer of minder business as usual. Wij adviseren u in het verlengde van punt 1 ook een expliciet scenario over de transitie naar kringlooplandbouw uit te werken¹. Daarnaast is het gewenst een meer pragmatisch scenario uit te werken waarbij de huidige vergunde (maar nog niet volledig gerealiseerde) capaciteit voldoende is om het mestoverschot te bewerken.

Met het kringlooplandbouw-scenario spelen we in op de door landelijk en provinciaal gewenste ontwikkelingsrichting van de landbouw. Met het pragmatisch scenario spelen we in op de effecten van verschillende actuele beleidsontwikkelingen op de mestomvang en benodigde mestbewerking².

3. ZORG VOOR INZICHT IN CAPACITEIT VAN MESTBEWERKING

Het is gewenst beter inzicht te krijgen in de beschikbare mestbewerkingscapaciteit en mestomvang in Brabant. Dat maakt adaptief sturen op al dan niet uitbreiding van mestbewerkingscapaciteit in Noord-Brabant beter mogelijk. Nu is het nog lastig exacte gegevens van de capaciteit aan mestbewerking (vergund dan wel deels of nog niet gerealiseerd) en ook van de hoeveelheid mest in Brabant op een rij te krijgen. Aangesloten kan worden bij de systematiek van bestaande monitoring zoals het Bestand Veehouderijbedrijven in Brabant (BVB) van de provincie.

4. REALISEER EERST VERGUNDE LOCATIES

We adviseren om als eerste ervoor te zorgen dat bestaande vergunde locaties gerealiseerd en gefaciliteerd worden. Dan zal blijken of er al voldoende mestbewerkingscapaciteit beschikbaar is en of uitbreiding in Brabant nodig is. Uit de NRD (pag. 16) blijkt dat met de huidige vergunde (en nog niet volledig gerealiseerde) capaciteit al een groot deel van het mestoverschot (78%) bewerkt kan worden.³ Dit bevelen we aan ook met het oog op de verwachte effecten

- ¹ Kringlooplandbouw dient te leiden tot verminderen van kunstmestverbruik, verbeteren van bodemkwaliteit en hergebruik van reststromen, bij voorkeur zo dicht mogelijk bij daar waar ze ontstaan. Daarbij is discussie op welke schaal je de kringloop realiseert, binnen Nederland of ruimer in Noordwest-Europa. Zie o.a. [het realisatieplan Visie Kringlooplandbouw, 17 juni 2019](#)
- ² Het gaat hier om de effecten van maatregelen in het kader van de stikstofaanpak, de klimaatafspraken voor de landbouw, de eisen in relatie tot de Kader Richtlijn Water (KRW) en Europese Nitraatrichtlijn en de saneringsregeling van de varkenshouderij. In de NRD is relatief summier en versnipperd aandacht voor de effecten van actuele ontwikkelingen op de mestomvang en benodigde mestbewerking zoals in de beschouwing op pagina 33.
- ³ In de NRD is aangegeven dat de capaciteit aan mestbewerking 78% bedraagt van het mestoverschot in Brabant. Eerder hebben Gedeputeerde Staten in opdracht van PS afgesproken overcapaciteit te willen tegengaan: bij een vergunde capaciteitsnorm van 80% van het mestoverschot komen GS met voorstellen voor begrenzing van de capaciteit, zie pagina 16 van de NRD.

van nieuw beleid op de mestomvang (zie eerder bij punt 2). We realiseren ons hierbij dat provincie en gemeenten zelf geen initiatief tot mestbewerking kunnen nemen en dat zij geen initiatieven kunnen afdwingen bij het bedrijfsleven.

5. MAAK KWALITEITSCRITERIA EN BEOORDELINGSKADER DUIDELIJKER

Wij adviseren u onderstaande vragen te beantwoorden. Dit geeft meer duidelijkheid over hoe u de kwaliteitscriteria en het beoordelingskader toepast en hoe u vervolgens uitkomt bij voorkeursalternatieven.

▶ Zijn andere type criteria nodig?

Genoemde kwaliteitscriteria bestrijken al een breed spectrum. Het gaat om risico gerelateerde milieu- en omgevingscriteria. Wanneer we integraal kijken is het denkbaar ook andere typen criteria te benoemen. Bijvoorbeeld wat de betekenis is van een mestbewerkingsinstallatie voor de regionale economie.

We kunnen daarbij denken aan wat voor soort werkgelegenheid dat vraagt, of vaardig personeel beschikbaar is en wat dit vraagt aan huisvesting. Deze aanvullende criteria zijn waardevol bij de bepaling van geschikte locaties.

▶ Hoe waarderen we criteria?

In de NRD wordt met een vijfpuntschalig plus- en minstelsysteem (++)/-) gewerkt. Een dergelijk systeem helpt om de beoordeling van een potentiële locatie snel in één beeld te vangen. Tegelijkertijd is kwaliteit soms lastig te kwantificeren en zijn categorieën onderling lastig te wegen en te vergelijken. Verder vragen wij ons af of er ruimte is voor lokale flexibiliteit bij het toekennen van waarde aan bepaalde criteria. En hoe zwaar geldt het principe "de minste belasting voor bewoners"?

▶ Hoe bepaalt de mestbewerkingstechniek de geschiktheid van een locatie?

De uitkomst van het waarderingssysteem is dat een bepaalde locatie wel of niet geschikt is. Hierbij wordt geen rekening gehouden met verschillen in mestbewerkingssystemen en -technieken: bijv. vergisten, scheiden, composteren, hygiëniseren, al dan niet gecombineerd en in open en gesloten systemen. Voor elke techniek geldt dat deze andere effecten op de leefomgeving heeft. Daarom is het ook relevant te inventariseren of een bepaalde mestbewerkingstechniek op een locatie wel/niet/meer geschikt is dan een andere variant.

▶ Hoe verhouden de kwaliteitscriteria zich tot het beoordelingskader?

Het is voor ons niet duidelijk hoe de verschillende kwaliteitscriteria zich verhouden tot de thema's van het beoordelingskader. Geldt er een fasering in de toepassing? Gelden de kwaliteitscriteria als randvoorwaarde vóór het toepassen van het beoordelingskader?

6. NEEM GEZONDHEID VOOR MENS, DIER EN OMGEVING ALS UITGANGSPUNT

Het is belangrijk om veel waarde toe te kennen aan de impact van het toewijzen van voorkeurlocaties op de gezondheid voor mens, dier en de omgeving. In het beoordelingskader⁴ komen al verschillende aspecten van gezondheid aan bod. Aanvullend adviseren wij het waakzaamheidsprincipe⁵ te hanteren. Dit principe geeft vrijheid om nieuwe technologieën uit te proberen maar houdt wel continu de vinger aan de pols. Via voortdurende monitoring kunnen ongewenste risico's in beeld komen. Adequaat onderhoud en herstel helpt om deze risico's snel en op tijd weg te nemen.

7. BETREK BELANGHEBBENDEN RUIMHARTIG EN OP TIJD BIJ AANPAK

Wij adviseren u maatschappelijke stakeholders en vertegenwoordigers van burgerbelangen ruimhartig en op tijd te betrekken in deze aanpak. Het structureren en (h)erkennen van maatschappelijke zorgen, emoties en percepties en hiervoor ruimte geven dragen bij aan een goede dialoog. Wanneer u daarvoor niet op tijd oog heeft, kan het leiden tot een grotere afstand tussen initiatiefnemers en omwonenden, experts en niet-experts, humaan en veterinair.

In complexe maatschappelijke discussies - zoals de discussie over mest(bewerking) en effecten op volksgezondheid - is het lastig en bijna onmogelijk om feiten en waarden uit elkaar te houden.

Voor een goede dialoog is het relevant naast de lasten ook mitigerende maatregelen aan te bieden zoals bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van mestproducten voor de (moes)-tuinen van omwonenden.

8. GA ZORGVULDIG OM MET VERGUNNINGEN

Het is belangrijk bij de vergunningverlening goed de vinger aan de pols te houden. Het hanteren van een maximumtermijn van vijftien jaar voor vergunningen van industriële mestbewerking en de plicht om gebouwen en installaties na afloop van de vergunningsperiode te saneren, passen hierbij. We adviseren dit omdat de markt van mestproducten snel kan veranderen, net als de omvang van het mestoverschot, waardoor er minder capaciteit aan mestbewerking nodig is.⁶ De benadering van de vinger aan de pols houden kan ongewenste leegstand voorkomen.

4 Zoals bij het thema volksgezondheid en bij het thema woon- en leefklimaat, NRD pagina 30.

5 Het waakzaamheidsprincipe is opgenomen in een eerder [advies van de Provinciale Raad Gezondheid over mestbewerking vanuit het perspectief van gezondheid \(2014\)](#). Hierin zijn de verschillende gezondheidsrisico's in beeld gebracht: bij het transport naar de mestverwerkingsinstallatie, bij het terrein van de mestverwerkingsinstallaties, bij de productstromen na verwerking van de mest en ook de cumulatie van de verschillende gezondheidsrisico's. Ook is er aandacht voor de beleving van gezondheidsrisico's bij mestbewerking.

6 Het initiatief voor mestbewerking ligt allereerst bij marktpartijen. Hoe de markt van bemestingsproducten zich ontwikkelt is mede onderhevig aan de dynamiek van actuele beleidsontwikkelingen. Daarbij is het moeilijk te voorspellen aan welke bemestingsproducten er nu en in de toekomst behoefte is bij de lokale c.q. Noordwest-Europese markt en welke mestbewerkingsmethode hiervoor geschikt is.

Daarnaast adviseren wij om in uitzonderlijke gevallen adaptief om te gaan met de termijn van de vergunning. Bijvoorbeeld wanneer er sprake is van een innovatieve en duurzame business-case van mestbewerking die meer jaren vergt.

9. MAAK DUIDELIJKE SPELREGELS VOOR BESTUURLIJK COMMITMENT

We adviseren u duidelijke spelregels over rol en bevoegdheden te maken waaraan u zichzelf als provincie samen met gemeenten en waterschappen verbindt via deze m.e.r.-procedure.

Het voorkomt dat de uitkomst van het zorgvuldig m.e.r.-proces – namelijk geschikt bevonden locaties op basis van relevante milieu-informatie – niet of onvoldoende wordt gedragen. We kaarten dit aan omdat uit de zienswijzen is op te maken dat verschillende gemeenten zich om uiteenlopende redenen terughoudend lijken op te stellen als het gaat om een mogelijk geschikte locatie van mestbewerking.

Wij wensen u succes met de uitwerking van de plannen en hopen u hiermee naar voldoening te hebben geadviseerd.

Met vriendelijke groet,

Pieter van Geel,
Voorzitter Provinciale Raad voor de Leefomgeving